

III. Moduł:

Organizacja procesu monitorowania w szkole

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Odpowiedzialni za proces monitorowania podstawy programowej oraz ich zadania

- Odpowiedzialni: nauczyciele, zespoły nauczycielskie oraz dyrektor szkoły

Zadania powyższych podmiotów można określić w 4 obszarach działań. Są to:

- planowanie i organizacja procesów edukacyjno-wychowawczych,
- realizacja procesów edukacyjno-wychowawczych,
- badanie i analiza efektów realizacji procesów edukacyjno-wychowawczych,
- doskonalenie zachodzących w szkole procesów edukacyjno-wychowawczych.

- Warunkiem sine qua non prawidłowej realizacji podstawy programowej jest jej doskonała znajomość przez nauczycieli.
- Dla prawidłowej realizacji podstawy programowej istotne są 4 wymienione grupy zadań
- Z punktu widzenia monitorowania realizacji podstawy programowej najważniejsze są zadania dotyczące badania i analizy efektów realizacji procesów edukacyjno-wychowawczych
- Omówmy zadania nauczycieli, zespołów nauczycielskich oraz dyrektora szkoły w tym zakresie:

Zadania nauczycieli

- Monitorowanie i analiza postępów rozwoju każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych,
- Monitorowanie i badanie efektów kształcenia,
- Sprawdzanie na koniec półrocza i roku szkolnego realizacji treści określonych w podstawie programowej,
- Samoewaluacja postępowania dydaktycznego i wychowawczego.

Zadania zespołów nauczycielskich

- Badanie postępów uczniów,
- Monitorowanie i analiza wyników kształcenia na poziomie klasy i szkoły,
- Analiza wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych oraz wyników ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej,
- Obserwacja postaw i zachowań uczniów.

Zadania dyrektora szkoły

- Kierowanie procesem monitorowania realizacji podstawy programowej,
- Badanie znajomości obowiązującej podstawy programowej wśród nauczycieli,
- Badanie efektów kształcenia i wychowania,
- Analiza stopnia realizacji treści nauczania określonych w podstawie programowej,
- Badanie, w jaki sposób nauczyciele indywidualizują proces kształcenia,
- Analiza zgodności tematyki zajęć z realizowanymi programami nauczania,
- Analiza stopnia realizacji minimalnej liczby godzin zajęć edukacyjnych.

Dokumentowanie realizacji zadań wynikających z podstawy programowej.

- Szkoła powinna posiadać procedurę monitorowania realizacji podstawy programowej, która w sposób szczegółowy określi zadania nauczycieli, zespołów nauczycielskich oraz dyrektora szkoły i terminy ich realizacji
- *Rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego* nakłada na szkołę obowiązek monitorowania realizacji podstawy programowej.
- W związku z powyższym należy zastanowić się nad tym, jak do niezbędnego minimum ograniczyć dokumentowanie realizacji podstawy programowej.

Źródła informacji niewymagające tworzenia odrębnych narzędzi monitorowania

- Najważniejsze jest, by nauczyciel – samodzielnie lub w zespole – wnikliwie przeanalizował zapisy programu, który będzie stanowił podstawę jego pracy i miał pewność, iż program umożliwia realizację wszystkich treści podstawy programowej.
- **Szkolny zestaw programów** nauczania wraz z dokumentacją potwierdzającą proces jego powstawania stanowi źródło informacji na temat realizacji podstawy programowej.
- Prawidłowo przygotowany **edukacyjny plan pracy** stanie się doskonałym źródłem informacji o realizacji podstawy programowej (miejsce na adnotacje o planowanej realizacji ogólnych zadań szkoły oraz o spełnianiu zalecanych warunków i sposobów realizacji, dokument „żywy” i „otwarty”).

- **Proces dydaktyczny jest dokumentowany w dziennikach lekcyjnych**, gdzie znajdują się zapisy dotyczące realizacji treści wynikających z podstawy programowej (w temacie lekcji możemy zawrzeć informacje nie tylko o treściach nauczania, lecz także o metodach pracy na lekcji, głównym celu zajęć, kształconych umiejętnościach, wykorzystywanych środkach dydaktycznych; należy to czynić okazjonalnie, w sposób umożliwiający zdiagnozowanie uwzględniania przez nauczyciela zalecanych warunków i sposobów realizacji).
- **Prace uczniów** mogą stanowić źródło informacji na temat realizowanych treści programowych oraz sposobów ich realizacji.
- Najistotniejszym dowodem właściwego wdrażania podstawy programowej będą **wyniki testów pedagogicznych**.

Elementy podstawy programowej a źródła informacji o monitorowaniu realizacji podstawy programowej

- Półroczna autorefleksja nauczyciela podczas podsumowujących posiedzeń rady pedagogicznej jako sposób **monitorowania realizacji treści** szczegółowych podstawy programowej.
- Monitorowanie realizacji głównych zadań szkoły winno być przede wszystkim domeną **zespołów przedmiotowych**, ponieważ większość z tych zadań należy realizować w szkole w sposób systemowy.
- W cyklu półrocznym i rocznym należałoby wnikliwiej przyjrzeć się kompetencjom uczniów.
- Rozwój kompetencji monitorować powinni wszyscy nauczyciele na swoich przedmiotach

Źródła informacji dotyczące opanowania przez uczniów kompetencji kluczowych

- Rozwój kompetencji monitorować powinni wszyscy nauczyciele na swoich przedmiotach zespoły nauczycielskie powinny oceniać postępy uczniów w procesie kształcenia kompetencji kluczowych.
- Umiejętność uczenia się pełni szczególną rolę - powinno istnieć narzędzie monitorowania działań nauczycielskich w zakresie wyposażania uczniów w tę umiejętność. Planowe i systemowe wyposażanie uczniów w umiejętność uczenia się powinno być **diagnozowane bezpośrednio w czasie pracy z uczniem.**
- **Wyniki egzaminów zewnętrznych.**
- **Prezentacje uczniowskich projektów edukacyjnych.**

Źródła informacji dotyczących monitorowania realizacji głównych zadań szkoły

- Źródłem informacji na temat realizacji zadań z zakresu edukacji medialnej i zdrowotnej dla potrzeb monitorowania mogą być wynik egzaminu zewnętrznego, umiejętności uczniów prezentowane w czasie pracy metodą projektu, jak również **wytwory pracy uczniów**.
- Monitorowanie wdrażania systemu wartości wskazanych we wstępie do podstawy programowej, powinno wiązać się z monitorowaniem wdrażania programu wychowawczego szkoły- w zespołach klasowych i w zespołach wychowawczych powinniśmy przyjrzeć się spójności między **programem wychowawczym a planami pracy wychowawców klasowych**, monitorować efekty działań wychowawczych.

- Źródłem informacji o **indywidualizacji nauczania** będzie dokumentacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz dokumentacja form pomocy udzielanych uczniowi, owym źródłem może być także plan edukacyjny nauczyciela, arkusze obserwacji prowadzonych przez niego zajęć oraz dokumentacja potwierdzająca dostosowanie wymagań edukacyjnych.
- Monitorowanie przedmiotów przyrodniczych i ścisłych leży w gestii nauczycieli tych przedmiotów i mieści się w **monitorowaniu treści i efektów** realizacji podstawy programowej. Podobnie jest z monitorowaniem skuteczności nauczania języków obcych oraz szczególną rolą nauczania politechnicznego (podstawa dla gimnazjum i liceum)

- Monitorowanie zadania związanego ze szczególną rolą języka polskiego rozumieliśmy już jako automatyczną czynność, którą powinien wykonywać każdy nauczyciel- okresową ocenę stopnia realizacji tego zadania należy powierzyć **dyrektorowi szkoły, który obserwuje zajęcia nauczycieli.**
- Nauczyciele, realizując zadanie dotyczące przygotowania uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym, mogą sygnalizować stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych na zajęciach, dokonując **w dzienniku lekcyjnym stosownych adnotacji.**

Ocenianie jako źródło informacji dotyczących monitorowania

- Źródłem informacji, dotyczących stopnia prawidłowości organizowanego w szkole oceniania, mogą być: wypełnione kwestionariusze ankiet dla uczniów, rodziców i nauczycieli, kartoteki testów opracowane przez nauczycieli, adnotacje z zajęć obserwowanych przez dyrektora szkoły itp.
- Źródłem informacji o jakościowym monitorowaniu realizacji treści podstawy programowej (dotyczącym efektów) będą oceny cząstkowe, półroczne i roczne, analizy ilościowe i jakościowe diagnoz i badań wyników nauczania, w tym egzaminów próbnych, a ostatecznie analizy i interpretacje wyników egzaminów zewnętrznych.

Dokumentowanie monitorowania gospodarowania czasem edukacyjnym

- **Nauczyciel powinien cyklicznie monitorować liczbę zrealizowanych przez siebie godzin** i w przypadku, gdy dostrzega zagrożenie związane z niezrealizowaniem wymaganej liczby zajęć, zgłaszać ów fakt dyrektorowi. Informacje tak zgromadzone powinny być potwierdzone wyrywkową kontrolą dyrektora.
- **Dyrektor** w cyklu półrocznym i rocznym **powinien dokonać sprawdzenia** liczby godzin wypracowanych przez każdego nauczyciela.
- **Źródłami informacji będą** więc dzienniki lekcyjne, dzienniki zajęć rewalidacyjnych, informacje przekazane przez nauczycieli, kalendarz roku szkolnego, kalendarz imprez szkolnych, trzyletnie plany nauczania.

Dokumentowanie działań w zakresie monitorowania wdrażania zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej

- Warunki i sposoby realizacji to cenne informacje, które powinny znaleźć się w planach pracy edukacyjnej poszczególnych nauczycieli.
- Źródłem informacji mogą być wspomniane już zapisy w dziennikach lekcyjnych i dziennikach zajęć pozalekcyjnych.
- Źródłem informacji może być również harmonogram imprez i wycieczek szkolnych, dokumentacja pracy zespołów nauczycielskich czy dokumentacja uczniowskich projektów edukacyjnych oraz częściowo wytwory prac uczniów i ich zeszyty przedmiotowe

Jak organizować monitorowanie podstawy programowej w szkole?

- Przygotowanie monitorowania podstawy programowej należy rozpocząć od powołania zespołu ds. monitorowania, zadaniem którego będzie zaplanowanie i zaprojektowanie monitorowania podstawy programowej oraz jego przeprowadzenie.

Organizacja monitorowania podstawy programowej:

- Powołanie zespołu ds. monitorowania, planowania i projektowania monitorowania.
- Organizacja monitorowania podstawy programowej – proponowane warianty organizacyjne monitorowania podstawy programowej – zbierania informacji.
- Analiza zebranych informacji – wdrażanie rekomendacji z monitorowania.

